

Jos Houtsma

De stem en de pen

Het *Hs. Weimar Oct 146* (het *Zutphens Handschrift*)
en de veranderlijkheid van populaire liederen,
in de zestiende eeuw en later

PAPIEREN TIJGER

De stem en de pen,

Het *Hs. Weimar Oct 146* (het *Zutphens Handschrift*)
en de veranderlijkheid van populaire liederen,
in de zestiende eeuw en later

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor
aan de Radboud Universiteit Nijmegen
op gezag van de rector magnificus prof. mr. S.C.J.J. Kortmann,
volgens besluit van het college van decanen
in het openbaar te verdedigen op dinsdag 18 december 2012
om 15.30 uur precies

door
Joost Martinus Joseph Houtsma
geboren op 5 april 1947
te Zwolle.

Promotoren:

Prof. dr. J.B. Oosterman

Prof. dr. R.H. Sleiderink (HU Brussel)

Manuscriptcommissie:

Prof. dr. mr. G.C.A.M. van Gemert (voorzitter)

Prof. dr. P.G.J.M. Raedts

Dr. N.H.H. Veldhorst

Prof. dr. P.W.M. Wackers (Universiteit Utrecht)

Prof. dr. F. Willaert (Universiteit Antwerpen)

Inhoudsopgave

Inleiding	9
Deel I Hs. Weimar Oct 146	15
HOOFDSTUK 1 Het handschrift	17
HOOFDSTUK 2 Spelling en taal	27
HOOFDSTUK 3 De plaats van het handschrift in de overlevering	37
HOOFDSTUK 4 Aard en vorm van de liedteksten	61
HOOFDSTUK 5 Samenvatting	69
Deel II Tekstuitgave	73
Wijze van uitgave	75
Reeks 1	76
Reeks 2	133
Reeks 3	149
Spreuken	172
Deel III De stem en de pen	185
HOOFDSTUK 1 Ter inleiding	187
HOOFDSTUK 2 ZH 35, Het nachtegaalliedje	199
HOOFDSTUK 3 ZH 40, Het jagersliedje	221
HOOFDSTUK 4 ZH 1, Het lied van het minnetje	242
HOOFDSTUK 5 ZH 5, 'Een lieflijk beeld'	254
HOOFDSTUK 6 ZH 6, Het uilenliedje	271
HOOFDSTUK 7 ZH 7, 'Ach zorg'	281
HOOFDSTUK 8 ZH 16, 'Een stadig begeren'	287
HOOFDSTUK 9 ZH 19, 'Ik zal en ik moet scheiden'	293
HOOFDSTUK 10 ZH 20, Het hart van de minnaar	302
HOOFDSTUK 11 ZH 22, De dialoog van de gezelschap en zijn schoon lief	308
HOOFDSTUK 12 ZH 23, Zwerfstrofen	326
HOOFDSTUK 13 ZH 45, De dialoog van de roosjes	342
HOOFDSTUK 14 Mondeling en schriftelijk	349
The voice and the pen, abstract	363
Literatuur	367
Bijlagen	387

Inleiding

Wie onderzoek doet naar modern populair repertoire heeft het, als het gaat om de bronnen, niet al te moeilijk. Hij kan radio 3FM aanzetten; of *Radio 538*; voor klassieke rockmuziek is er *Radio classic rock*; voor Nederlands repertoire *100%*; en voor 'golden oldies' *Radio 10 gold*; het aanbod is overvloedig. Voor beeld bij het geluid kan men terecht bij tienduizenden filmpjes op *You Tube*; en ook de verdere documentatie is doorgaans geen probleem.

Uit de tijd voor de audiovisuele middelen hun intrede deden beschikken we over minder overvloedige, en minder goed ontsloten bronnen van populair repertoire. Vanaf het eind van de achttiende eeuw hebben we weliswaar, doordat onderzoekers als Büsching en Von der Hagen, De Coussemaker, Lootens en Feys, Bols, Blyau en Tasseels en niet te vergeten Ate Doornbosch zich, eerst alleen met pen en papier, maar later ook met de bandrecorder, in het veld begaven, vastleggingen van liederen waarvan men mag aannemen dat ze – nog ten tijde van de optekening, of althans niet zeer lang daarvoor – vóór en dóór mensen werden gezongen, thuis, op straat, op het werk en bij gezellig samenzijn. Maar hoe zit het met de tijd dáárvoor? Wat weten we van populaire liedjes uit de vroegere achttiende, de zeventiende, de zestiende eeuw en eerder?

Een lastige kwestie. Vanaf ruwweg het eind van de vijftiende eeuw, ziet men in de bronnen vertegenwoordigers verschijnen van een corpus van (doorgaans anonieme) teksten die, net als de liedjes die door onderzoekers in het veld zijn opgetekend, tot het populaire repertoire moeten hebben gehoord. Bij een deel van deze teksten ligt deze veronderstelling voor de hand. We kunnen ze herkennen als liedteksten, doordat ze tot ons zijn gekomen met muziek, doordat ze met andere liedteksten zijn verbonden via een wijsaanduiding, of doordat een regel (doorgaans, maar niet altijd de beginregel) elders als wijsaanduiding wordt aangetroffen; en als we deze liedteksten aantreffen in diverse, soms ook nog in tijd en ruimte ver uiteenliggende bronnen, in versies die onderling sterke verschillen vertonen, dan kan er nauwelijks aan worden getwijfeld dat ze intensief werden gebruikt op een manier die lijkt op die van populaire liederen uit latere tijden. In het corpus treft men echter ook teksten aan waarvan veel minder evident is dat ze hebben thuisgehoord in het populaire domein: veel teksten zijn maar één maal overgeleverd, of alleen in versies die nauwelijks van elkaar verschillen; en er zijn zelfs liederen die op naam van een auteur zijn te brengen, of die met de auteursnaam zijn overgeleverd. Als we er desondanks van uitgaan dat we in deze gevallen te maken hebben met populair liedgoed, dan is dat voornamelijk omdat we ze aantreffen in een context die dat aannemelijk maakt – bijvoorbeeld op liedblaadjes, of in een verzameling die door de aanwezigheid van andere, duidelijker identificeerbare teksten, kan worden herkend als een verzameling van liederen die met meer of min-

der succes deel uitmaakten van het populaire repertoire, of die althans mikten op opname daarin.

In het Nederlandse cultuurgebied – zoals dat wordt gedefinieerd in het *Repertorium van het Nederlandse lied voor 1600*¹ en zoals dat in navolging daarvan wordt aangehouden in de *Nederlandse Liederenbank*² – beschikken we over tal van bronnen met liedteksten die men tot het populaire domein zou willen rekenen. Daartoe horen gedrukte verzamelingen als het beroemde *Antwerps Liedboek*³, maar ook liedblaadjes, liedstroken en liedkaterntjes – waarvan er overigens in het Duitse cultuurgebied veel meer zijn bewaard dan in onze regionen. Verwijzingen naar populaire liederen zijn vanaf de vijftiende eeuw te vinden in de toneelliteratuur. We beschikken over een groot aantal muziekbronnen die met het populaire lied in verband zijn te brengen: muzikale notaties van liedjes, composities die er op zijn gebaseerd, maar ook contrafacten: geestelijke of wereldlijke liederen op bestaande melodieën. Populaire liedjes worden bovendien – in dit tijdperk, waarin de geletterdheid sterk toenam⁴, en waarvan wel eens is opgemerkt dat er een ware verzamelwoede heerste⁵ – gretig bij elkaar gebracht, in eenvoudige, voor eigen gebruik of als repertoireboek bedoelde handschriften met een gemengde inhoud, in specifieke liedhandschriften, maar ook in de voorlopers van onze poëziealbums: de *alba amicorum* van adellijke dames.

Een van de oudste handschriften met liederen waarvan mag worden aangenomen dat ze tot het populaire domein hoorden, is het in de Herzogin Anna Amalia Bibliothek in Weimar bewaarde *Hs. Weimar Oct 146*, voor het eerst onder de aandacht van moderne belangstellenden gebracht door Hoffmann von Fallersleben in een artikel in het *Weimarisches Jahrbuch für deutsche Sprache und Literatur* van 1854. Hoffmann maakte melding van zijn vondst, hij gaf een beschrijving van het boekje en publiceerde – in een sterk naar een soort standaardmiddelnederlands getrokken spelling – 20 van de erin opgenomen liederen en 34 van de spreuken.

Dat Hoffmann een niet onbelangrijke vondst had gedaan, is aan de toenmalige beoefenaars van de ‘oude vaderlandse letterkunde’ niet ontgaan. Gerrit Kalff besteedt in *Het lied in de Middeleeuwen* op diverse plaatsen aandacht aan de door Hoffmann gepubliceerde liedteksten⁶, Florimond van Duyse heeft de door Hoffmann gepubliceerde teksten opgenomen in *Het oude Nederlandse lied*⁷ en ook in

1 Zie Strijbosch 1996, p. 1-4. ■

2 www.liederenbank.nl. Zie voor de term ‘Nederlands cultuurgebied’ verder hoofdstuk 3, ‘De liedteksten’. ■

3 *Een schoon Liedekens. Boeck inden welcken ghy in vinden sult. Veelderhande liedekens. Oude ende nyeuwe Om droefheyt ende melancholie te verdrijuen.* Antwerpen 1544. *Liederenbank: AntwLb1544*. In deze studie in afkorting: AL. ■

4 In 1500 konden in West-Europa vijf keer zoveel mensen lezen en schrijven als in 1400, tien keer zoveel als in 1300: P. Chaunu, *Le temps des réformes*, Brussel 1980, geciteerd bij Zumthor 1987, p. 119. ■

5 Meadow 1993, p. 203. ■

6 Kalff 1883. ■

7 Van Duyse 1903-1908. ■

de *Deutsche Liederhort*, de grote Duitse verzameling van Erk en Böhme¹, wordt er niet aan voorbijgegaan. Het zal echter 65 jaar duren tot, in 1919, de Engelse musicologe Elisabeth Mincoff-Marriage, op basis van foto's, het handschrift opnieuw op de korrel neemt en dertien nieuwe liedteksten publiceert.² De rest van het handschrift bleef ongepubliceerd, tot in 1985 dankzij H.J. Leloux een complete 'diplomatische' uitgave verscheen, met commentaar, een inleiding waarin o.a. een beschrijving van het handschrift wordt gegeven en bijlagen waarin parallelteksten bij de liederen worden gedocumenteerd.³ Op Leloux' uitgave is kritiek te leveren, en dat zal ik in deze studie waar daar aanleiding toe is ook doen; een belangrijke verdienste ervan is echter dat door Leloux het *Handschrift Oct 146* voor de eerste keer, en op een al met al heel acceptabele manier, volledig is ontsloten, en daardoor toegankelijk is geworden, niet alleen voor wetenschappelijk onderzoek (vooral de onvermoeibare Louis Grijp heeft bij herhaling zijn licht over liederen uit het handschrift laten schijnen⁴), maar ook voor een breder publiek van geïnteresseerden: Gerrit Komrij heeft in zijn grote *Bloemlezing van Nederlandse poëzie van de twaalfde tot en met de zestiende eeuw* drie van de liederen opgenomen.⁵

Ondanks het werk dat er is gedaan, zijn er nog tal van aspecten van het *Hs. Oct 146* die nader onderzoek behoeven. In de beide eerste delen van deze studie lever ik daar een bijdrage aan. In deel I ga ik nader in op het handschrift zelf, op spelling en taal, op de plaats van het handschrift in de overlevering, op de in het handschrift opgenomen spreuken en op de aard en de vorm van de erin opgenomen liederen. In deel II presenteer ik vervolgens een nieuwe studie-uitgave van de volledige tekst van het handschrift, met hertalingen in modern Nederlands en commentaar. De hertalingen kunnen beschouwd worden als voorstel tot interpretatie van de teksten: er wordt geprobeerd de teksten zoals ze in het handschrift verschijnen zo nauwkeurig mogelijk in modern Nederlands over te brengen.

Soms is de vorm waarin een tekst in het *Hs. Oct 146* verschijnt de enige waarover we beschikken; bij veel teksten zijn evenwel 'concordanties' aan te wijzen: een term die ik gebruik in brede zin, voor alle teksten die overeenkomsten vertonen met de onderzoekstekst. Vaak zal het bij concordanties gaan om 'parallelteksten': nauwe verwanten van de tekst, die – ondanks grotere of kleinere verschillen in omvang, bewoordingen, volgorde van onderdelen, strofevorm of zelfs inhoud – beschouwd kunnen worden als verschijningsvormen⁶ van hetzelfde lied; herhaal-

1 In het vervolg: *Liederhort*. ■

2 Mincoff-Marriage 1919. ■

3 Leloux 1985. Zie voor kanttekeningen bij het diplomatische karakter van Leloux' uitgave Hemmes 1987. ■

4 Het recentst in Grijp 2008. ■

5 Komrij 1994, p. 770-773. ■

6 De term 'verschijningsvorm', of 'versie', gebruik ik in een wat ruimere betekenis dan die Joachim Bumke geeft aan wat hij in zijn schitterende studie over de *Fassungen der 'Nibelungenklage'* aanduidt met het Duitse woord *Fassung* (Bumke 1996, p. 42 e.v.): verschillende *Fassungen* kenmerken zich door specifieke kenmerken op het gebied van rijmtechniek, woordenschat, zinswendingen en verteltechniek (Bumke p. 50).

delijk zullen echter, bij alle overeenkomsten, de verschillen in vorm en/of inhoud dermate groot zijn dat men kan twijfelen of dit nog wel hetzelfde lied is; en meer dan eens kunnen concorderende teksten, hoewel ze met een tekst uit het *Hs. Oct 146* regels, groepen regels of strofen gemeen hebben, niet beschouwd worden als echte parallellen: de overeenkomstige tekstgedeelten zijn zwerfregels, zwerfstrofen, zwerftekst, of het zijn ontleningen, die gebruikt zijn als uitgangspunt of als bouw materiaal voor wat ongetwijfeld een ander lied is. Bij de in deel II gepresenteerde teksten wordt steeds aangegeven welke concordanties er zijn aangetroffen, en waar dat relevant is, wordt aan deze concordanties in de voetnoten en in het commentaar bij de teksten beknopt aandacht besteed.

In het derde deel van deze studie tenslotte worden voor een vergelijkend onderzoek bij twaalf van de in het *Hs. Oct 146* opgenomen liederen alle concordanties ter tafel gebracht. Het doel daarbij is ons inzicht te verdiepen in de processen die een rol spelen bij het tot stand komen van populaire liederen, in de relaties tussen de uiteenlopende verschijningsvormen ervan, en met name in de processen van mondelinge en schriftelijke overlevering die daarbij een rol spelen. Het derde deel is een onderzoek naar de aanname van Gerritsen, Grijp en anderen, dat deze liederen vooral mondeling werden doorgegeven: 'de grote variatie die we steeds weer in de schriftelijke notaties van een en hetzelfde lied opmerken, is anders eigenlijk niet te verklaren'.¹ In deel III zal ik laten zien dat er bij het onderzoek van liederen uit oude bronnen eigenlijk maar in beperkte mate zicht is op orale processen, en dat wat we waarnemen vaak net zo goed of zelfs beter kan worden toegeschreven aan wat er op papier met deze liederen gebeurde. Bij de totstandkoming van de verschijningsvormen waarin we deze liederen kennen heeft de stem ongetwijfeld een rol gespeeld, maar de rol van de pen mag niet onderschat worden.

De eenheid van tekst en melodie is een fundamenteel kenmerk van een liedtekst, en een analyse van liederen is niet compleet zonder de relatie en de interactie tussen tekst en melodie in aanmerking te nemen. Er zal in deze studie echter aan de melodieën van de te onderzoeken teksten – voor zover die beschikbaar zijn – niet systematisch aandacht besteed worden: dit aspect moet aan andere, hierin gespecialiseerde onderzoekers voorbehouden blijven. Mijn insteek zal zijn de liedteksten te bestuderen met de instrumenten van de filologie – niet die van

Bumke onderscheidt een *Fassung* van een 'bewerking', die hij definieert als een versie die duidelijk gebaseerd is op een andere versie van dezelfde tekst, maar *die sich diesem gegenüber deutlich als sekundär zu erkennen gibt* (p.45). Bewerkingen zijn niet altijd duidelijk als zodanig te herkennen. Van de term bewerking zal ik mij in deze studie van tijd tot tijd bedienen in dezelfde betekenis die Bumke aan de term geeft. Bumke duidt, zoals doorgaans in de literatuur gebeurt, *alle* tekstverschillen tussen parallelle versies aan als varianten (p.52, 53); in deze studie gebruik ik de term variant alleen om verschijningsvormen van een lied die onderling sterke inhoudelijke verschillen vertonen van elkaar te onderscheiden. ■

1 Grijp 2008, p. 313. ■

de traditionele filologie, die via *collatio*, *recensio* en *emendatio* zo dicht mogelijk bij een oorspronkelijke tekst probeert te komen, maar van een filologie van zorgvuldige interpretatie en vergelijking van overeenkomsten en verschillen tussen principieel gelijkwaardige teksten: in essentie de benaderingswijze van wat wel genoemd wordt de ‘nieuwe filologie’.¹

Een probleem dat zich daarbij voordoet is dat van de beoordeling van de onderlinge relatie tussen concorderende teksten. In de ‘nieuwe filologie’ worden alle verschillen tussen teksten, zoals Jürgen Wolff heeft opgemerkt, beschouwd als ‘gelijkwaardige en tijdloze factoren van een voortdurend textualiseringsproces’.² Voor deze studie zal het echter nodig zijn vermoedens en hypothesen te formuleren die het ontstaan van deze verschillen verklaren. De uitdaging die zich aandient is het ontwikkelen van een filologie die over de instrumenten beschikt die dit mogelijk maken. In deze studie wordt geprobeerd daarvoor een aanzet te geven.

In het kader van het onderzoek voor dit boek heb ik transcripties vervaardigd van drie met het *Zutphens Handschrift* verwante bronnen uit het uiterste oosten van wat men het Nederlandse cultuurgebied zou kunnen noemen: het zgn. ‘Liedboekje van Kathryn Hatzfelt’, *Liederbank: HsBESPK mgq1480*, het ‘Handschrift Berlijn 1568’, *Liederbank: HsBeSPK mgf752* en het ‘Nederrijns Handschrift’ uit 1574, *Liederbank: HsBeSPK mgq612*. Deze transcripties worden binnenkort toegankelijk gemaakt via de DBNL.

¹ Zie voor de nieuwe filologie en de discussie over ‘nieuw’ en ‘oud’ in de filologie Cerquiglini 1989 en in zijn voetspoor bijvoorbeeld *New Philology* 1990, Gerritsen 2000, Bein 2002, Wolf 2002, Anrooij 2004, Brinkman 2009. ■

² Wolff 2002, p. 179. ■

DEEL I

HS. WEIMAR OCT 146

Het handschrift

Beschrijving van het handschrift

Het *Handschrift Oct 146* van de Herzogin Anna Amalia Bibliothek in Weimar is een klein boekje, nauwelijks meer dan een schriftje, 15 cm lang, 10 cm breed, ca. 1 cm dik, gekaft in een perkamenten omslag, en met een blad papier als voor- en achterschutblad.¹ Op de omslag is in een zestiende-eeuwse hand, in een lettertype dat afwijkt van wat in de rest van het handschrift wordt gebruikt, genoteerd dat het boekje in het bezit is geweest van een ‘Hans uit [de] Koolsteeg’, die het in 1540 heeft ‘veranderd’: *Anno 1540 Jarr etc. Ist dytt Bück ferandertt wordenn DÛrch Hanns aûs Kolstege wone[n]de Inn dye Polssbrock nytt wytt fanne dye Bark Hessenn bey der Cappenn Zyppe[n] wer wae [...] daer wyrtt mann fynndenn werdenn.*² Op het schutblad is een datum genoteerd, 3 januari 1537, en een plaats, *Sûtfhaenn*: kennelijk gaat het om datum en plaats van ontstaan.³

Het boekje is samengesteld uit vijf katernen, 60 bladen: de beide eerste katernen van papier met een watermerk dat een hand afbeeldt, de laatste drie van papier met als watermerk een pot. De watermerken zijn door Leloux geïdentificeerd als respectievelijk Briquet III, 11465 en Briquet IV, 12865, aangetroffen respectievelijk in oorkonden uit de jaren 1516-1540 (o.a. uit Maastricht, Keulen, Brussel en Namen) en uit 1534 (Utrecht).⁴ Op de bladen is behalve een kantlijn geen liniëring aangebracht.

Van de bladen zijn er vier verwijderd: de oorspronkelijke bladen 18 en 19, de oorspronkelijke bladen 48 en 49. Blad 18 en 19 vormden het derde en vierde blad van het tweede katern. Op de kimmten zijn schriftresten bewaard gebleven. De tekst van voor de lacune loopt evenwel na de lacune ononderbroken door. Het lijkt daarom aannemelijk dat de bladen tijdens het werk van het samenstellen van het handschrift, bij het ‘inschrijven’ van het katern, zijn verwijderd, misschien

1 Na Hoffmann en Mincoff-Marriage is het handschrift beknopt beschreven door De Vreese 1921 en Lievens 1963. Ook Leloux heeft zelfstandig onderzoek aan het handschrift gedaan. Eind jaren tachtig heeft Franz-josef Penseel een uitgebreide beschrijving van het handschrift vervaardigd (ongepubliceerd, op te vragen bij de Herzogin Anna Amalia Bibliothek); het ligt in de bedoeling deze te zijn tijd te vervangen door een beschrijving conform de normen van de *Deutsche Forschungsgemeinschaft*. Ik heb het handschrift bestudeerd tijdens een verblijf in Weimar in februari 2004. Ik heb daarbij alleen een oppervlakkig codicologisch onderzoek uitgevoerd. ■

2 Het schrift op de omslag is sterk beschadigd. Zie voor de plaatsbepaling Leloux 1985, de inleiding ‘Zutphen ten tijde van het ontstaan van het liedboek’, door F.W.J. Scholten, p. 19. ■

3 Leloux was van mening dat de schrijfhand op de omslag een andere is dan die waarin de overige bijdragen in het handschrift zijn geschreven. Op de omslag wordt een ander type letter gebruikt dan in het handschrift zelf, maar er is veel te weinig schriftmateriaal beschikbaar om te bepalen of dat inderdaad het geval is. ■

4 Leloux p. 24. ■

omdat de inschrijver een hinderlijke fout had gemaakt, of zijn keuze van teksten wilde herzien. Blad 48 was het laatste blad van het vierde, 49 het eerste blad van het vijfde katern. Op de kimmen van 48 zijn schriftresten bewaard gebleven, op 49 niet. Hier is niet met zekerheid te reconstrueren wat er is gebeurd. De tekst van vóór de lacune lijkt na de lacune door te lopen (zie de volgende paragraaf).

De na de verwijdering van 18, 19, 48 en 49 resterende bladen zijn, door wat Leloux aanduidt als 'een latere hand', misschien die van Hoffmann, genummerd, waarbij om onduidelijke redenen – waarschijnlijk is er sprake van een vergissing – in de telling van 6 wordt overgesprongen naar 9. Onder deze nummering zijn op blad 1 tot en met 23, d.w.z. op de twee katernen die zijn opgebouwd met behulp van de eerste partij papier, sporen van een oudere nummering te herkennen: blad 1 en 2 zijn beide genummerd met 1, de daarna volgende 2 is veranderd in een 3, waarna vervolgens is doorgenummerd van 3 tot 20.

Ik zet alle gegevens hieronder in een tabel. In de eerste kolom worden de oorspronkelijke bladen van het handschrift genummerd. In de tweede en derde kolom de 'oude' en 'nieuwe' nummering van de bladen. In de vierde geef ik de bladnummering in Leloux' uitgave:

Tabel 1 Opbouw van het handschrift

Katern 1: watermerk hand

Blad	Nr. oud	Nr. nw.	Leloux
1	1	1	1
2	1	2	2
3	3	3	3
4	3	4	4
5	4	5	5
6	5	6	6
7	6	9	7
8	7	10	10
9	8	11	11
10	9	12	12
11	10	13	13
12	11	14	14

Tabel 1 (vervolg) Opbouw van het handschrift

Katern 2: watermerk hand

Blad	Nr. oud	Nr. nw.	Leloux
13	12	15	15
14	13	16	16
15	14	17	17
16	15	18	18
17	16	19	19
18	Verwijderd		
19	Verwijderd		
20	17	20	20
21	18	21	21
22	19	22	22
23	20	23	23
24		24	24

Katern 3: watermerk pot

Blad	Nr. oud	Nr. nw.	Leloux
25		25	25
26		26	26
27		27	27
28		28	28
29		29	29
30		30	30
31		31	31
32		32	32
33		33	33
34		34	34
35		35	35
36		36	36

Katern 4: watermerk pot

Blad	Nr. oud	Nr. nw.	Leloux
37		37	37
38		38	38
39		39	39
40		40	40
41		41	41
42		42	42
43		43	43
44		44	44
45		45	45
46		46	46
47		47	47
48	Verwijderd		

Tabel 1 (vervolg) **Opbouw van het handschrift**

Katern 5: watermerk pot

Blad	Nr. oud	Nr. nw.	Leloux
49	Verwijderd		
50		48	48
51		49	49
52		50	50
53		51	51
54		52	52
55			
56			
57			
58			
59			
60			

Op het schutblad is linksonder een signatuur aangebracht: *Oct 146*, met daaronder *Kat L* en daar weer onder *S. 52*. Deze bibliotheeksignatuur, de paginanummeringen en de nummering van de liederen vormen de enige herkenbare gebruikssporen die in het handschrift worden aangetroffen.

De inhoud van het handschrift

Het *Hs. Oct 146* is in vijf delen te onderscheiden:

- Vanaf 1r t/m 27r¹ is een reeks liedteksten geschreven, met daartussen spreuken op 13r, 16r, 17v, en 26r. Deze eerste reeks is aan het begin gedateerd met het jaartal 1537.
- Aansluitend aan de eerste reeks teksten is, met een afwijkende *mise en page*, op de pagina s 27v t/m 33v, een tweede reeks liedteksten opgenomen en op 32r één spreuk.
- Aan het eind van het derde katern, op de bladzijden 35v en 36r, een inhoudsopgave waarin 21 van de eerste reeks liederen op de eerste letter van de eerste regel zijn gesorteerd.
- Op de bladzijden 37v t/m 48r, vanaf het begin van het derde katern, is een derde reeks liedteksten genoteerd, voorafgegaan door het opschrift *Hûp rey-kenns lieder* – het gaat hier kennelijk om dansliedjes²; de derde reeks is, net als de eerste reeks, aan het begin gedateerd op 1537.
- Op de bladzijden 49v t/m 52v tenslotte zijn spreuken opgenomen, eveneens gedateerd 1537: bovenaan blad 50r en bovenaan blad 51r.

1 Ik houd de bladnummering aan van de uitgave van Leloux. ■

2 *MNW s.v. rei*: 'in eene bepaalde orde zich bewegende personen [...] vooral eene hand aan hand geschaarde reeks dansende personen, reidans, rondedans, ketendans.' En *s.v. huppen*: 'springen, huppelen'. ■